

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Opintokeskukset ry kiittää valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025.

Opintokeskukset (11) ovat valtakunnallisia järjestöjen oppilaitoksia, joiden erityistehtävänä on vapaaehtois-, demokratia- ja järjestötaitojen kouluttaminen. Opintokeskukset kouluttavat tulevaisuuden päättäjät ja vapaaehtoiset: koulutamme järjestöaktiiveja ja yhteisöjä kansalaisvaikuttamiseen, luottamustehtävissä toimimiseen, vapaaehtoistyöhön ja hyvinvoinnin tukemiseen. Opintokeskusten valtakunnallisen toiminnan vaikuttavuus näkyy päivittäin ihmisten arjessa laadukkaampina päätöksinä, hyvinvointina ja vaikuttamisen osaamisena.

Opintokeskukset toteuttavat vuosittain yli 18 000 koulutusta ja yli 220 000 opetustuntia, ja opiskelijoita koulutuksissa on n. 500 000 (v. 2023). Lakisääteinen tehtävä ja toimintamalli on erityinen:
”Opintokeskukset toimivat valtakunnallisina oppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen, hyvinvoinnin ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi” (Laki vapaasta sivistystyöstä § 2).

Opintokeskukset ry näkee erittäin tärkeänä, että opintokeskusten valtionosuuteen ei esitetä vuodelle 2025 lisäleikkauksia. Esitys on julkisen talouden suunnitelman 2025–2027 mukainen. Opintokeskukset ry korostaa, että opintokeskuksille jo vuonna 2024 tehty valtionosuuden leikkaus (mom. 29.10.31, 4,12 milj. €/ -22,85 %) on historiallisen suuri ja sillä on kokoaan suurempi negatiivinen vaikutus: se tarkoittaa laskennallisesti koulutusten vähenemistä 4500 koulutuksella ja 55 000 toteutetulla opetustunnilla (vrt. 2022 toteuma), työllisyyden heikentymistä, koulutuksellisen tasa-arvon heikentymistä sekä erityisesti harvaan asutettujen alueiden paikallisen kansalaistoiminnan vaarantumista osaavien vapaaehtoisten vähentyessä.

Opintokeskukset ry painottaakin, että vapaalla sivistystyöllä tulee olla tulevina vuosina ennakoitava, riittävä ja kestävä rahoitus.

Talousarvioesityksessä vuodelle 2025 esitetään merkittävää leikkausta opintokeskuksia ylläpitävien sivistysliittojen yleisavustukseen (mom. 29.10.51, josta opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistys- ja kulttuuritoiminta esityksessä 915 000 €). **Opintokeskukset ry vetoaa, että talousarvioesityksessä esitetty sivistysliittojen valtionavustusleikkaus, -18,08 %/ 202 000 €, perutaan (mom. 29.10.51).**

Sivistysliittojen valtionavustus on pieni, mutta hyvin tärkeä. Opintokeskuksia ylläpitävät sivistysliitot toteuttavat monipuolisesti sivistys- ja kulttuuritoimintaa. Sivistysliitot tuottavat mm. tietoa

vapaaehtoistoiminnasta ja kansalaisyhteiskunnasta sekä toteuttavat aktiivista kansalaisuutta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tuottavaa kulttuuritoimintaa. Sivistysliittojen kulttuuritoiminta kutsuu järjestöjä mukaan järjestämään esimerkiksi tapahtumia, tilaisuuksia ja keskusteluja. Sivistysliitot vahvistavat laajan järjestökentän sivistystehtävää. Järjestötoiminnassa opitaan laajasti mm. vaikuttamisen ja yhteiseksi hyväksi toimimisen taitoja ja arvoja. On keskeistä, että jatkossakin suomalaiset järjestöt tunnistavat roolinsa suomalaisten osaamisen ja sivistyksen edistäjänä.

Sivistysliittojen ja koko järjestösektorin sopeutusesitykset uhkaavat osaavaa ja vireää kansalaisyhteiskuntaa ja sen tuottamia palveluja. Järjestöihin kohdistuvat valtionavustusleikkaukset heikentävät ihmisten hyvinvointia, vapaaehtoistoimintaa ja demokratiaa. Sopeutusesitykset osuvat myös järjestöjen osaamisen varmistavien opintokeskusten ja niitä ylläpitävien sivistysliittojen toimintaan.

Lisäksi Opintokeskukset ry on huolestunut vapaan sivistystyön pedagogisen henkilökunnan OPH:n rahoittamien täydennyskoulutusten merkittävästä leikkauksista hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2025. Esityksessä Opetushallitukselta ja aluehallintovirastoilta leikataan yhteensä noin 15 miljoonaa euroa. Kun samalla on poistettu aikuiskoulutustuki, pedagogisen henkilökunnan mahdollisuudet osaamisen kehittämiseksi heikentyvät merkittävästi.

8.10.2024

Lisätietoja: Opintokeskukset ry:n puheenjohtaja Anneliina Wevelsiep, anneliina.wevelsiep (at) kansalaisfoorumi.fi

Opintokeskukset ry

Anneliina Wevelsiep
puheenjohtaja